

Білецька Г.А.,
к. мед. н., доцент кафедри організації судових
та правоохоронних органів
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ПИТАННЯ ПРАВОВОЙ МОЖЛИВОСТІ ВІДМОВИ ЛІКАРЯ ВІД ПАЦІЄНТА

Сьогодні в Україні вживається чимало сил та спроб на впровадження в життя початкової сходинки медичної реформи. Це стосується трансформації першої ланки медичної допомоги населенню, а також формування належного середовища для нового витку розвитку та реальних змін у системі охорони громадського здоров'я на всіх рівнях. Інформація про ці процеси знаходиться в плачевному стані – її досить мало. Тому інтерпритацією головних положень Законопроектів № 4456 від 15.04.2016 «Про організацію медичного обслуговування населення в Україні» [1] та № 2409 від 17.07.2015 «Про засади державної політики охорони здоров'я» [2] займається будь хто – від лікарів зі світовим ім'ям до пересічних громадян, які не знаючи своїх прав і не володіючи в повній мірі належною інформацією, висловлюють досить непрофесійні думки з цього приводу. Але цей процес стосується кожного з нас і знання своїх професійних прав є обов'язковим для кожної людини, в тому числі й лікарів.

Права пацієнта в Україні регламентовані наступними законодавчими актами: Законом України «Про основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19 листопада 1992 № 2801-ХІІ [3], Цивільним Кодексом України [4].

Якщо розібратися з правами пацієнтів та лікарів, то в Законі України «Про основи законодавства України про охорону здоров'я» [3] дуже широко прописані права, що має пацієнт та дуже коротко ті, що мають лікарі. Головним положення Законопроекту 4456 [1] є підтвердження права пацієнта на прикріплення до лікаря, якого він обрав за своїм бажанням та укладання з

ним договору про надання медичної допомоги. А чи може лікар відмовитись від пацієнта? Так, в ст.34 Закону України «Про основи законодавства України про охорону здоров'я» [3] вказано, що лікар має право відмовитися від подальшого ведення пацієнта, якщо останній не виконує медичних приписів або правил внутрішнього розпорядку закладу охорони здоров'я, за умови, що це не загрожуватиме життю хворого і здоров'ю населення. Які ж саме порушення з боку пацієнта передбачені в цьому випадку? Це відмова від прийняття лікувальних засобів та процедур, порушення правил внутрішнього розпорядку, відсутність на лікарняному ліжку під час проведення огляду без поважних причин, не дотримання дієти, вживання алкоголю та наркотичних засобів – тобто дуже грубі порушення. Але існують й інші причини виникнення нерозуміння і недовіри між лікарем і пацієнтом, крім явних порушень. Довіра – один з головних компонентів успішного лікування і якщо її немає, то лікар не може об'єктивно оцінювати проведення лікувального процесу, проводити пошук нових можливостей в обстеженні та індивідуальних особливостях організму пацієнта та перебігу хвороби. Лікар в такому випадку втрачає професійну незалежність, бо всі ці фактори обмежують та стримують його фахові дії.

В той же час Етичний кодекс лікаря України [5], що має силу тільки для членів громадських організацій лікарів та тих, хто безпосередньо бере участь в лікувальному процесі та розділяє положення цього документу, більш конкретно говорить про права лікарів у відмові від пацієнта: « За винятком випадків невідкладної допомоги, лікар має право відмовитися від лікування хворого, якщо впевнений, що між ним і пацієнтом відсутня необхідна взаємна довіра, коли відчуває себе недостатньо компетентним або не має у своєму розпорядженні необхідних для проведення лікування можливостей та в інших випадках, якщо це не суперечить Клятві лікаря України [6]

При виникненні такої ситуації лікар має вжити всіх заходів щодо обґрунтованого та доступного інформування про це пацієнта та надати йому відповідні рекомендації.

На нашу думку необхідно більше приділити уваги в нових законопроектах правам лікарів, що «бережуть і розвивають благородні традиції вітчизняної медицини, в усіх своїх діях керуються принципами людської моралі, завжди пам'ятають про високе покликання лікаря, про відповідальність перед Народом і Державою» [6].

Використана література

1. Проект Закону про організацію медичного обслуговування населення в Україні №4456 від 15.04.2016. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58770
2. Проект Закону про засади державної політики охорони здоров'я №2049а від 17.07.2015. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=2409%E0&skl=9
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон від 19.11.1992 №2801-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - №4. – ст.19.
4. Цивільний кодекс України : Закон від 16.01.2003 №435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. - №40-44. – ст.356.
5. Етичний кодекс лікаря. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://meduniv.lviv.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=197&Itemid=206&lang=uk
6. Клятва лікаря України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/mtdo_oath_ukr1992/